

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович “Имомии Ҳиравӣ ва хусусиятҳои услубию бадеии осори ӯ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10. 01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ

Рукнуддин Абдуллоҳ ибни Муҳаммад Имомии Ҳиравӣ, ки дар сарчашмаҳо бо алқобу унвонҳои “Имомулҳукамо”, “Афсаҳулҳукамо”, “Афсаҳушшуаро”, “Маликушшуаро” ва “Имомушшуаро” зикр гаштааст, аз суҳанварони маъруфи форсу тоҷики асри XIII ба ҳисоб рафта, ҳанӯз дар даврони зиндагонияш дорои мақому нуфузи баланди иҷтимоӣ ва адабӣ гардида буд. Бо вучуди он ки аз Имомии Ҳиравӣ то ба имрӯз мероси адабии на чандон бузург боқӣ мондааст, дар тазкираҳову осори дигари адабиву таърихӣ номи ӯ дар баробари дигар бузургони адаби форсӣ бо эҳтироми зиёд ва ба таври махсус қайд гаштааст.

Бо вучуди ин, ҳам дар адабиётшиносии даврони шӯравӣ ва ҳам даврони истиқлолияти тоҷик роҷеъ ба ҳаёту фаъолияти адабии Имомии Ҳиравӣ то ҳанӯз таҳқиқоти алоҳидаву густарда сурат нагирифтааст. Агарчи дар кутуби таърихи адабиёт дар алоқамандӣ бо шарҳи чигунагии авзои адабии асри XIII дар баробари дигар намояндагони шеърӣ адаб ва ҳавзаҳои адабии Эронӣ Мовароуннаҳр ҷо-ҷо аз Имомии Ҳиравӣ низ суҳан ба миён рафтааст, он дар аксари мавридҳо танҳо маҳдуд бар ёдкарде такрорӣ аз кутуби таъриху тазкира ба шумор рафта, ин қайдҳо чун осори мазкур хусусияти маълумотдиҳӣ доранду бас. Бинобар ин, имрӯз, бе ҳеҷ шакке, метавон гуфт, ки дар адабиётшиносии тоҷик рӯзгор ва вижагиҳои осори Имомии Ҳиравӣ нисбат ба бознигариҳои ҷиддиву фарогирро дорад.

Вобаста ба ин ҳалои таҳқиқ, мавзӯи интиҳобнамудаи унвонҷӯ Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович, ки ба зиндагинома ва мероси адабии Имомии Ҳиравӣ бахшида шуда, дар шакли як рисолаи комили

баанҷомрасида таҳти унвони “Имомии Ҳиравӣ ва хусусиятҳои услубию бадеии осори ӯ” матраҳ гардидааст, то ҷойи қобили таваҷҷуҳ посухдиҳандаи ин мавзӯ аст.

Тавре ки аз фишурдаи рисола маълум мешавад, кори унвонҷӯи мазкур дар ҳаҷми 170 саҳифаи компютерӣ навишта шуда, иборат аз муқаддима, се боб, ҳафт фасл, панҷ зерфасл, хулоса ва номгӯи адабиёт мебошад. Бояд таъкид кард, ки муаллиф дар қисмати муқаддима ҳама меъёрҳои навиштории марбут бар кори илмӣ-таҳқиқотиро риоя намудааст ва аз он чиро, ки талаботу муқаррароти расмӣ роҷеъ ба ин самти диссертатсионӣ тақозо менамояд, сарфи назар накардааст.

Дар боби аввали рисола, ки мавсум ба “Зиндагинома ва мақоми адабиву ирфонии Имомии Ҳиравӣ” аст, муаллиф дар се фасл дар хусуси ҳаёт, фаъолияти адабӣ ва ҷойгоҳи шоир дар шеърҳои ирфон таҳқиқот бурда, ба кушодани асоситарин матолиби дарпешгузошта муваффақ гардидааст. Дар робита бо вижагиҳои ҳаётии Имомӣ, муаллиф дар таърих ва истинод бар сарчашмаҳои таърихи таваллуду вафот, ному насаби пурра, алқоб, куняҳову хитобаҳо ва ҳолати адабиву равонӣ-маърифатии шоирро муайян намуда, зиндагиномаи ӯро дар силки таҳқиқ қашидааст.

Дар боби дуюм - “Вижагиҳои жанрӣ ва поэтикии ашъори Имомии Ҳиравӣ”, муаллиф дар ду фасл оид ба таснифоти жанриву поэтикӣ ва ҳайсиати вазнии ашъори Имомӣ баҳс ронда, ҳама жанрҳои шеърӣ ва хасисаҳои сохториву вазнии онро мавриди баррасӣ қарор додааст. Андешарониҳои муаллиф оид ба ин мавзӯи эҷодиёти шоир қобили қабул ва шоистаи истиқболанд.

Дар боби охири қор бо унвони “Сабк ва хусусиятҳои бадеии ашъори Имомӣ” муаллиф дар ду фасл ба масоили сабкӣ ва бадеии ашъори шоир дахл намуда, асоситарин ва назаррастарин вижагиҳои матолиби ҷавуззикрро дар эҷодиёти шоир дар маърази пажӯҳиш қарор додааст ва дар кушодани уқдаҳои нокушодаи ин мавзӯ муваффақ ҳам гардидааст.

Хулосаи фишурда мухтавои корро комилан инъикос менамояд, муаллиф тавонистааст, ки ба таври басо мучаз таҳқиқоти хешро натиҷагирӣ намуда, асоситарин нукоти онро баён намояд.

Мақолаҳои барои ҳимоя пешниҳоднамуда ҳам, ки муаллиф онҳоро тибқи қоида дар охири фишурда дарҷ намудааст, бо мавзӯи кор иртиботи қавӣ дошта, матолиби бобҳову фаслҳои корро бозгӯӣ менамоянд. Аммо, бо вучуди комёбиҳо, чунонки аз фишурда бармеояд, кор аз баъзе камбудҳо низ холи нест, ки ислоҳ кардани онҳо ба манфиати кор аст. Чунончи:

1. Унвони боби аввал агар кӯтоҳтар мешуд, хубтар буд. Бе дарҷи ибораи “мақоми адабӣ ва ирфонӣ (-и Имомии Ҳиравӣ)” ҳам маълум аст, ки муаллиф чихати таъйини вижагиҳои ҳаётии шоир ногузир бояд ба баррасии ҷойгоҳи адабиву ирфонии шоир дахл намояд; зеро аввалан, Имомӣ шоири дарбор ва дорои мақоми хос буд, сониян, андешаҳои ӯ дар ҷаҳорҷӯби маърифату ирфон матраҳ гаштаанд. Бинобар ин, унвони муъҷазӣ “Зиндагиномаи Имомии Ҳиравӣ” мазмуни умумиву фарогир дорад.

2. Дар фишурда, баъзан, ғалатҳои имлоӣ ва китобатӣ ба ҷашм мерасанд. Аз ҷумла, дар саҳифаи 15, дар байти аввал, ҳангоме ки муаллиф бар калимаи “роӣ” бандаки изофиро ҳамроҳ мекунад, дар мисраи баъдӣ дар мавриди вожаи “ҷой” ин қоида роӣ намекунад ва ҳарфи “й”-ро мепартояд (яъне онро дар шакли “ҷои”) меорад.

Бо ин ҳама, ғалатҳои мазкур дар қиёс бо муваффақиятҳои кор аҳаммияти дувумдараҷа доранд ва бар мухтаво ва мундариҷаи кор ҳалали ҷиддӣ ворид намесозанд. Бинобар ин, рисолаи диссертатсионии Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович “Имомии Ҳиравӣ ва хусусиятҳои услубию бадеии осори ӯ” ба меъёрҳои аз ҷониби КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳодшуда мутобиқат дошта, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ сазовор мебошад.

Доктори илмҳои филологӣ, ректори

МДТ “Донишқадаи давлатии

фарҳанг ва санъати

Тоҷикистон ба номи

Мирзо Турсунзода”

E-mail: nizomi73@mail.ru

Тел.: 992918714350

Низомӣ Мухриддин Зайниддин

Низомӣ Низомӣ Мухриддин Зайниддинро тасдиқ мекунам.

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсус

Ҳамидова З. Ҳ.